

Boekennieuws

Jan F. Deckwitz

Titel : Een nieuwe hemel op nieuwe aarde
Auteur : Hans Sebastiaan Boerema
ISBN : 978-90-827848-0-0
NUR : 704
Aantal blz. : 145
Uitgever : de Hervormde Gemeente Borne

Het is een actueel onderwerp: religieuze instellingen die niet meer in staat zijn hun onroerend goed te onderhouden en te bekostigen. Kerkgebouwen worden dan ook, vaak met pijn in het hart, van de hand worden gedaan. Zo'n gebouw is veelal een plaatselijk symbool. Het kan pijnlijk zijn als leden hiervan afstand moeten nemen, velen hebben zeer emotionele en nostalgische herinneringen aan het kerkelijk leven. Deze herinneringen worden menigmaal vastgelegd in een memorie- of gedenboek.

De Hervormde Gemeente van Borne, tot voor kort eigenaar van De Nieuwe Kerk aan de Deldenestraat, heeft dit kerkgebouw moeten verkopen. Deze kerk met zijn bijzondere architectuur, in 1930 in gebruik genomen, is in 2016 overgedragen aan de *Armeense Pinkstergemeente Almelo*. De laatste dienst van de Hervormde Gemeente in deze kerk werd gevierd op 28 augustus 2017.

Onlangs is er een gedenboek *Een nieuwe hemel op nieuwe aarde* verschenen waarin een tijdsbeeld van de Nieuwe Kerk wordt gegeven. In dit tijdsbeeld gaat het niet alleen om de kerk, maar zeker ook om de gemeenschap, de mensen die bij de kerk waren betrokken. Dat dit boek hier onder de aandacht wordt gebracht is, omdat óók sociologische en economische ontwikkelingen in het dorp worden aangehaald van een tijdsbestek voorafgaand aan de bouw van de kerk. De maatschappelijke ontwikkelingen in deze periode, van omstreeks de eeuwwisseling tot de jaren dertig, hebben bijgedragen aan de ontwikkelingen binnen de kerk en gemeente zelf.

Dominee Johan Meijer schetst in een inleiding de ontwikkelingen binnen de hervormde geloofsgemeenschap die hebben geleid tot het afscheid. Hij memoreert hierbij vooral de mensen die van belang zijn geweest bij het gebruik van de kerk.

De aanleiding om de kerk buiten de kern van het dorp te bouwen, op het Letterveld dus, waren de ontwikkelingen hier. Spanjaard bouwde daar woningen voor zijn arbeiders. De woonwijk was in ontwikkeling. Arbeiders (vrömden!) die van de veengronden in Drenthe kwamen en voor het merendeel hervormd of gereformeerd waren, vestigden zich vooral hier. In het katholieke Borne werden ze (die vrömden!) met Twentse argwaan geaccepteerd. Om dit te onderbouwen wordt nader ingegaan op de socio-

logische ontwikkelingen in het dorp na de Eerste Wereldoorlog, de crisisperiode in de dertiger jaren, gevolgd door de Tweede Wereldoorlog. De overgang van de adel en de kerk als heersers naar een meer democratisch systeem van bestuur en de ontwikkelingen als gevolg van de industrialisatie en mechanisatie hebben de betekenis van de kerk en de dorpsgemeenschap beïnvloed en wordt met diverse voorbeelden toegelicht.

Jarenlang hebben de hervormden gekerkt op de deel van boerderij Spalink op het Letterveld. In die periode sprokkelde men geld bij elkaar voor een nieuwe kerk. Toen deze in 1930 in gebruik werd genomen, ontwikkelde de protestantse gemeente zich hier op eigen wijze. Concurrentie met de Oude Kerk was er niet, maar een zeker omgangsverschil was er wel. Het inrichten van de kerk met meubilair, aankleding en een kerkorgel vergde een lange tijd, en werd in de vijftiger jaren pas afgerond. Ook mensen die zich hier speciaal hebben ingezet worden aangehaald.

Omstreeks 2015 tekent zich het einde van de Nieuwe Kerk aan. De Hervormde Gemeente is niet in staat het gebruik van de kerk en het onderhoud te bekostigen. De gemeenschap van de Nieuwe Kerk voegt zich samen met die van de Oude kerk.

Het is een bijzonder boek geworden, waarin met veel details een periode van een kerkgemeenschap wordt beschreven. Een boek dat zeker waard is om gelezen en bekeken te worden.